

IN MEMORIAM

Alexandru SĂȘIANU (1950-2007)

În 18 iunie 2007, trecerea neașteptată din această viață a lui Alexandru Sășianu a surprins și îndurerat pe toți cei care l-au cunoscut sau îi împărtășeau într-un fel sau altul opera, ideile și spiritul. În urmă rămân însă pagini de istorie, artă și arheologie cu care o conștiință luminată a știut să-și înfrunte destinul.

Alexandru Sășianu s-a născut la Oradea, la 28 iulie 1950, și a urmat școala generală la Salonta. După absolvirea Liceului teoretic „Arany Janos” din Salonta în anul 1969, urmează cursurile Facultății de Istorie și Filozofie, secția Istorie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Aici a ales specializarea în istorie medie, susținându-și licența în anul 1973 prin dizertația cu titlul: *Raporturi monetare în Principatul autonom al Transilvaniei în secolul XVI*.

După terminarea facultății a fost profesor o scurtă perioadă la Tăuteu, jud. Bihor, iar din anul 1975 și până în 2007 a fost muzeograf și cercetător științific la secțiile de Patrimoniu și Istorie ale Muzeului Țării Crișurilor din Oradea. La muzeul orădean a desfășurat o prodigioasă activitate științifică individuală în domeniul numismaticii antice și medievale sau în echipe de cercetare. A colaborat cu Nicolae Chidioșan la săpăturile arheologice de la Tășad și la publicarea tezaurului dacic de la Drăgești. A participat alături de Sever Dumitrașcu la șantierul arheologic de la Biharea, iar împreună cu Doina Ignat la șantierul de la Oradea – Salca. În primii ani după venirea la muzeu a început studiarea unor tezaure monetare feudale descoperite în Bihor, publicate apoi în revista *Crisia*. Din anul 1977 a început repertorierea și studiul descoperirilor monetare antice din vestul României din dorința de a oferi instrumente de referință care să valorifice istoric colecțiile și descoperirile din această zonă a țării. Rezultatul a fost una dintre cele mai importante cărți editate de Muzeul Țării Crișurilor, *Moneda antică în vestul și nord-vestul României*, una dintre puținele sinteze și instrumente de lucru, care, datorită receptării naționale și internaționale, ar fi făcut necesară o reeditare pe care autorul a și dorit-o.

Alexandru Sășianu și-a conturat treptat o nouă specializare, tezaurele de cult. Peste numai câțiva ani un nou volum a văzut lumina tiparului: *Ezüst és ónművesség a XVI-XIX században. A nagyváradi református egyházmegye kegyszerei. Argintărie și cositorie din sec. XVI – XIX. Obiectele liturgice (clenodii) ale Episcopiei reformate din Oradea, Oradea, 1986*. După 1989, experiența științifică și muzeistică în tezaure de cult și-a găsit împlinirea prin înființarea *Muzeului de artă religioasă Sf. Ladislau* din Bazilica romano-catolică din Oradea, înregistrat în listele UNESCO. În 1992 publică la Budapesta volumul *Szent László és városa*, (Sfântul Ladislau și orașul său, colaborare), iar în 1996, la Debrecin, *Reformatus Kincsei Pártiumnák* (Tezaurul reformat din Partium, colaborare).

În paralel cu cercetările legate de piesele liturgice, cercetătorul orădean a fost interesat de contrafaceri, copiile și imitațiile monedelor grecești produse de populațiile barbare din aria balcanică cu accent important asupra emisiunilor celtice, ilire și dacice după tetradrahmele insulei Thasos și drahmele orașelor Dyrrhachium și Apollonia. Între 1986 și 2004 a participat cu importante contribuții la mai multe congrese internaționale de numismatică la Londra, Clermont-Ferrand, Bruxelles, Jambol (Bulgaria) sau Berlin. Obiective precum simbolistica diverselor motive monetare sau interpretarea lor mitotipologică au fost urmărite în mod predilect. Urmând acest subiect a fost doctorand al Universității Louvain-la-Neuve (Belgia), mai întâi sub tutela profesorului Tony Hackens și apoi a profesorului Patrick Marchetti. Lucrarea trebuia să fie o mare sinteză balcanică cu titlul „Copii și imitații a monedelor grecești din Balcani din secolele II-I î. Chr. Monedele macedonene, tracice și ilire.” Din păcate, teza nu a văzut lumina tiparului, deși se afla în stadiul final de redactare. Este posibil însă ca această amplă sinteză să apară postum ca o împlinire a unei vieți curmate prematur.

Între 1991 și 1995 a predat numismatică ca visiting profesor la Universitatea din Debrețin, iar între 2001 și 2005 a fost profesor asociat la Facultatea de Istorie-Geografie a Universității din Oradea. A fost membru activ profesionist al American Historical Association și membru al Societății Academice Române.

În anul 2005 i s-a acordat una dintre cele trei mențiuni ale Comitetului Național Român ICOM pentru expoziția *Argintărie dacică și celtică în secolele II-I a. Chr.*, inaugurată la 18 mai 2004 la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea.

Prin diversitatea subiectelor abordate, de la circulația monetară antică, medievală, moneda și medalia cu simbolistică religioasă și de statut, la piesele de cult medievale și moderne, artă și orfevrărie antică și medievală și chiar subiecte legate de holocaust, Alexandru Sășianu a dovedit un spirit emancipat și enciclopedic care nu a făcut compromisuri privind exigențele cercetării fundamentale. Prin pasiunea pentru aproape toate categoriile de monumente rămâne un model al omului legat de patrimoniu și obiectul antic a cărui semnificație inițială trebuie reiterată.

Sorin Bulzan

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE

Cărți publicate:

1. *Moneda antică în vestul și nord-vestul României*, Oradea, 1980.
2. *Ezüst és ónművesség a XVI-XIX században. A nagyváradi református egyházmegye kegyeszerei (Argintărie și cositorie din sec. XVI –XIX. Obiectele liturgice (clenodii) ale Episcopiei reformate din Oradea)*, Oradea, 1986.
3. *Szent László és városa 1192-1992*, Budapest, 1992, (colaborare).
4. *Reformatus Kincsei Pártiumnák*, Debrecen, 1996, (colaborare).

Albume:

5. *Din generație în generație*, Oradea, Oradea, 1996, (colaborare).
6. *Ewigkeit zu Ewigkeit !*, Oradea, 1996, (colaborare)

Cărți coordonate și editate:

7. *900 Years from Saint Ladislav Death. Proceedings of the International Historical Conference*, Oradea, 1996, (colaborare)

Articole și studii publicate

8. *Timotei Cipariu și numismatică modernă*, în *Crisia*, 1975, p. 265-266.
9. *Tehnologie și artă monetară transilvăneană în sec. XVII*, în *Crisia* VI 1977, p. 249-263.
10. *Tezaurul dacic de la Drăgești*, în *Crisia* VIII 1978, p. 27-50, (colaborare).
11. *Medalionul roman de la Diosig*, în *Crisia* VIII 1978, p. 521-524.
12. *Tezaurul de monede dacice și monede antice de la Sacalasa Nou (jud. Bihor)*, *Crisia* XI 1980, p. 329-337, (colaborare).
13. *Note privind tezaurul de podoabe dacice și monede antice de la Sacalasa Nou (jud. Bihor)*, în *Crisia* XI, 1981, p. 321-328 (colaborare).
14. *Monede romane din secolul IV în colecția de istorie a Muzeului Țării Crișurilor (I)*, *Crisia* XI 1981, p. 329-338.
15. *Un mormânt de luptător celt descoperit la Curtuiușeni*, *Crisia* XII 1982, p. 393-398.
16. *Descoperiri monetare antice și bizantine în Bihor*, în *Crisia* XIII 1983, p. 445-448.
17. *Tezaurul monetar feudal de la Beliu (județul Arad) sec. XII-XIII*, în *Crisia* XIII 1983, p. 455-460.
18. Contribuții la volumul *Coin Hoards*, VII, London, 1986.
19. *The Apollonia and Dyrrachium drachms: typological explanation*, *Actes du 10 ème Congres International de Numismatique*, London, 1986, p. 27-33.
20. *Imitation and Counterfeits of the Apollonia and Dyrrchachium Type Drachmas and their Circulation*, în *L'Illyrie méridionale et L'Empire dans l'antiquité*, *Actes du colloque international de Clermont-Ferrand (22-25 octobre 1984)*, Clermont-Ferrand, 1987, p. 209-219.
21. *Symbolism on Dyrrachium and Apollonian Drachms*, în *Actes du II ème Colloque international de Clermont – Ferrand. L'Illyrie méridionale et L'Empire dans l'antiquité*, *Actes du colloque international de Clermont-Ferrand (25-27 octobre 1990)* Clermont-Ferrand, 1993, p. 241-249.
22. *Copies and Imitation of Thasian Tetradrachms*, în *Actes du XI ème Congres International de Numismatique*, Bruxelles, 8-13 septembre, 1991, Louvain – La Neuve, 1993, p. 123-131.

23. *Celtic Imitations of Thasian Tetrachms: Symbolism and Typology*, în *Studies on Settlement Life Ancient Thrace, Proceedings of the III International Symposium „Cabyle” 17-21 May 1993*, Jambol, Bulgaria, 1994, p. 293-299.
24. *Reformáció és ötosművészet a Partiumban és Erdélyben*, în *Reformatus Naptár*, Oradea, 1994.
25. *An unedited journal of the Holocaust in Oradea*, în *Studia Iudaica* IV 1995, p.117-121, (colaborare)
26. *Un trésor de monnaies byzantines du X ème siècle trouvé en Transilvanie* în *SCN*, X, 1993, Bucureşti, 1996, (colaborare).
27. *Tête de bronze d’Athéne decouverte a Tileagd, Roumanie*, în *Revue des Archéologues et Historiens d’art de Louvain-la-Neuve*, XXXII, 1999, (colaborare).
28. *PIXE and XRF Archaeometrical studies of Greek and Roman silver coins*, în *Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry*, vol. 242, No. 3 (1999) p. 777-781, (colaborare).
29. *Characterization of Dyrrachium Silver Coins by Micro PIXE Method”* - în *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research B* 161-163 (2000), p. 748-752, (colaborare)
30. *Art and Mythology in eastern Celtic Coinage. The coin Hoard of Şilindia (Romania)*, în *XII Internationale Numismatischer Kongress, Berlin, 1997, Akten-Proceedings-Actes*, Berlin, 2000.
31. *Greek silver drachmae of the Roman civil war period (first century B. C.) as reflected in nuclear elemental analysis*, în (G. Demortier și A. Adriaens, eds.), *Ion Beam Study of Art and Archaeological Objects*, European Comission Directorate-General for Research, EUR 19218 (2000), p. 84-87, (colaborare).
32. *Materials Analysis in Archaeometrical Studies at Bucharest Particle Accelerators*, B.Constantinescu, în *Proceedings of European Particle Accelerators Conference V, Vienna, July 2000*, Wien, 2001, p. 361-367, (colaborare).
33. *Târgul medieval Cefa în lumina unor descoperiri monetare, La bourgade médiévale Cefa à la lumière des découvertes monétaires*, în *Crisia* XXXII-XXXIII, 2002-2003 (2004), p. 81-90, (colaborare).
34. *Adulterations in First Century B. C.: the Case of Greek Silver Drachmae Analysed by X-Ray Methods*, în *Spectrochimica Acta, part B: Atomic Spectroscopy*, special ICXOM volume no. 58/4 2003, p. 755-761, (colaborare).